

stralnog djela. Za života je široj javnosti bio gotovo nepoznat, ali je ubrzo poslije smrti postao uzorom mladim suvremenima i romantičnim skladateljima. Za izdavanje i izvođenje Schubertove glazbe poslije skladateljeve smrti zaslužni su ponajviše Robert Schumann i Felix Mendelssohn, te kasnije Johannes Brahms i Gustav Mahler. Danas je stvaranje tih velikana, ali i ukupan tijek europske glazbene povijesti nemoguće zamisliti bez Schubertova naslijeđa. Franz Schubert veliki je majstor solo pjesme u kojoj je ostvario iznimno dojmljiv spoj poezije i glazbe. Odabrane pjesme koje večeras slušamo u inačici za gitaru, potječu iz raznih izvora. *Lob der Thränen (Pohvala suzama)* nastala je 1818. Pjesme *Liebesbotschaft (Ljubavna poruka)*, *Aufenthalt (Odmorište)*, *Ständchen (Serenada)* i *Das Fischermädchen (Ribarica)* dio su posljednjeg Schubertova ciklusa pjesama nastalog 1828. i objavljenog posthumno pod naslovom *Labuđi pjev*, a pjesma *Die Post (Pošta)* dio je ciklusa *Zimsko putovanje* iz 1827. godine. U svojim pjesmama Schubert postiže širok raspon izražajnosti, ponajprije sugestivnošću melodijske linije, ali i mijenama u karakteru i ritamskoj strukturi klavirske dionice. Nepogrešivo riješe određen ugođaj i raspoloženje, među inim i svojevrsnom sinestezijom vokalne i instrumentalne dionice koje su potpuno ravnopravne i neprestano se prožimaju u specifičnoj uzajamnoj izražajnosti. Ta kvaliteta čini Schubertove pjesme pogodnima za instrumentalnu izvedbu, što je uvidio već Franz Liszt, pretopivši dio Schubertova vokalnog opusa u nadahnute klavirske minijature. Schubertov i Lisztov suvremenik, skladatelj i gitarist Johann Kaspar Mertz (1806.–1856.), obradio je Schubertove solo pjesme za gitaru, majstorski prenoseći sugestivnu vokalnu liriku u raskošan gitaristički slog.

Francisco Tárrega (1852.–1909.)

Španjolski skladatelj i gitarist Francisco Tárrega jedan je od najvećih gitarista svih vremena. Virtuoznim nastupima i sviračkim umijećem bitno je pridonio popularizaciji i prihvaćenosti gitare kao cijenjenog koncertnog glazbala, pa ga često nazivaju „Sarasateom gitare“ i „ocem klasične gitare.“ Kao dječak uz gitaru je učio svirati klavir, te stasao u pravog virtuozna na oba glazbala. No kada je sredinom 1870-ih godina došao u Madrid kako bi studirao kompoziciju, njegovo sviranje gitare izazvalo je veliku pozornost, te je uz poticaj svojih profesora karijeru gradio prvenstveno kao gitarist. Od 1876. održavao je gitarističke recitale diljem Španjolske, te počeo skladati, ponajviše djela za

gitaru koja je sam izvodio. Uz to, s iznimnim je darom transkribirao za gitaru klavirske skladbe Beethovena, Chopina, Mendelssohna i mnogih drugih skladatelja, kako bi proširio skroman gitaristički repertoar vrhunskim glazbenim djelima. Uskoro je svoju koncertnu djelatnost proširio po cijeloj Europi, s puno uspjeha nastupajući u najvećim glazbenim središtima kao što su Pariz ili London, a kasnije i diljem Italije.

Skladao je oko 80 izvornih djela za gitaru, te oko 120 obrada raznih autora, uglavnom za vlastite koncertne nastupe. Poput svojih španjolskih suvremenika, među kojima se ponajprije ističe Isaac Albéniz, iznimno ga je zanimalo stapanje odlika glazbene romantike s elementima španjolskog folklor. Uz to, njegova su djela često bili glazbeni portreti osoba iz njegove blizine s kojima je svakodnevno komunicirao. Jedan od takvih primjera je *Mazurka Marieta*, nazvana po nadimku njegove kćeri Marie Rosalie (rođene 1885.). Riječ je o šarmantnom djelu salon-skoga zvuka u ritmu poljskog plesa mazurke.

Sjećanje na Alhambru (Recuerdos de la Alhambra) jedno je od najpoznatijih djela cjelokupnog repertoara za klasičnu gitaru. Tárrega ga je skladao 1896. nadahnut istoimenom palačom i utvrdom u Granadi u španjolskoj pokrajini Andaluziji. Skladba je poznata po zahtjevnoj tremolo tehnici kojom Tárrega slikovito riješe žubor vode u fontanama Alhambre. Prema riječima jednog od Tárreginih učenika, gitarista i skladatelja Emilija Pujola „to je djelo čiju iznimnu čaroliju može dočarati samo gitara.“

Godine 1900. Francesco Tárrega je posjetio Alžir i tamo je čuo uzbudljiv zvuk arapskog bubnja. Sljedeći dan skladao je djelo *Danza Mora (Maurški ples)* čija je melodija poduprta repetitivnim ritamskim uzorkom nalik onome koji izvodi to drevno glazbalo.

Gordana Krpan

Pokrovitelji:

Gradska skupština Grada Zagreba

Festival su omogućili:

Gradski ured za kulturu

Ministarstvo kulture RH

Turistička zajednica Grada Zagreba

Medijski pokrovitelj:

Jutarnji list

Centar za kulturu i informacije Maksimir

Zahvaljujemo Župniku Župe svetog Blaža mons. Zlatku Korenu na pomoći pri realizaciji koncerta.

22. Festival sv. Marka

9 | 7 Crkva sv. Blaža, 20 sati

Petrit Ćeku

gitarara

22. Festival sv. Marka

Crkva sv. Blaža, 9. 7. 2020.

Johann Sebastian Bach (1685.–1750.)

(Obrada: Valter Dešpalj)

2. Suita za violončelo BWV 1008

Prélude

Allemande

Courante

Sarabande

Menuet I, II

Gigue

Franz Schubert (1797.–1828.)

(Obrada: Johann Kaspar Mertz)

Sest pjesama

Lob der Thränen

Liebesbothschaft

Aufenthalt

Ständchen

Die Post

Das Fischermädchen

Francisco Tárrega (1852.–1909.)

Mazurka »Marieta«

Recuerdos de la Alhambra

Danza Mora

Petrit Ćeku, gitara

Petrit Ćeku rođen je 1985. godine u Prizrenu (Kosovo), gdje je i započeo muzičko obrazovanje u suradnji sa Luanom Sapunxijem. Preseljenjem u Zagreb 2002. godine nastavio je naobrazbu u klasi Xhevde-ta Sahatxhije, a potom u klasi Darka Petrinjaka na Muzičkoj Akademiji u Zagrebu, na kojoj je diplomirao 2008. godine. Slijedeći dječjački san, od 2009. do 2013. godine se usavršavao kod Manuela Barrueca na konzervatoriju Peabody u Baltimoreu (SAD).

Ćekuov izniman senzibilitet i ekspresivnost privukli su publiku i kritičare diljem svijeta. Gitarski kritičar Colin Cooper oslovio ga je kao „solista visokih mogućnosti“. Nastupao je diljem Europe i Sjeverne Amerike na solističkim recitalima te kao solist u pratnji simfonijskih orkestara poput Simfonijskog orkestra Allentowna, Simfonijskog orkestra Baltimorea, Komornog orkestra Češke filharmonije, Orkestra državnog hermitaža St. Petersbuga, Filharmonije Dajeona, kao i uz najvažnije hrvatske orkestre — Zagrebačku filharmoniju, Dubrovački simfonijski orkestar i Simfonijski orkestar HRT—a. Redovito nastupa s poznatim ansablom *Zagrebački solisti* i član je gitarskog trija *Elogio*.

Tijekom bogate karijere osvojio je devet prvih nagrada na međunarodnim gitarskim natjecanjima među kojima se izdvajaju natjecanje *Christopher Parking* u Malibuu (2012., SAD), *Schadt* u Allentownu (2011., SAD), *Maurizio Biasini* u Bologni (2011., Italija) te natjecanje *Michele Pittaluga* u Alessandriji (2007., Italija).

Ćeku je prvu studijsku ploču objavio 2008. godine pod etiketom američke diskografske kuće Naxos. Iste je godine nagrađen godišnjom nagradom *Mladi glazbenik godine* koju dodjeljuje Zagrebačka filharmonija. Također, 2005. godine dobiva nagradu *Ivo Vuljević* koju dodjeljuje Hrvatska glazbena mladež, te osvaja natjecanje *Ferdo Livadić* koje se održava u sklopu festivala Samoborska glazbena jesen. Od jeseni 2019. profesor je komorne glazbe kao posebnog studija za gitaru na Umjetničkom sveučilištu u Grazu (Austrija).

Njegova snimka svih Bachovih suita za violončelo u obradi Valtera Dešpalja objavljena je 2016. godine pod etiketom španjolske kuće *Eudora Records*.

Petrit Ćeku svira na gitari američkog graditelja Rossa Gutmeiera.

Johann Sebastian Bach (1685.–1750.)

Glazba Johanna Sebastiana Bacha utkana je u same temelje europske kulture i ubraja se među najviša postignuća ljudskoga duha. No život te, danas temeljito istražene i često izvođene glazbe, bio je pun uspona i padova. Nastala je u vremenu kada su glazbena stremljenja doživjela radikalni zaokret od polifonog (kome je upravo ona bila vrhunac) prema homofonom stilu. Cijeli svoj stvaralački vijek Bach je skromno i samozatajno skladao za potrebe crkve i dvora u njemačkim gradovima u kojima je djelovao (Arnstadt, Mühlhausenu, Weimaru, Köthen i Leipzigu), nije putovao niti je bio poznat široj javnosti. Pa ipak, na svaku je narudžbu odgovarao stvaranjem vrhunske umjetnosti, svako njegovo djelo odraz je veličanstvene moći skladateljeva genija. Ta glazba sabire u sebi svu složenost glazbene prakse, utjecaja i naslijeđa baroknog doba i predstavlja Bacha kao skladatelja s bezbroj lica — kao sjajnog improvizatora, ali i pedantnog tehničara; konzervativnog pedagoga i smjelog inovatora; dubokog filozofa i jednostavnog duhovitog čovjeka; oštroumnog mislioca i lirskog sanjara; vjernika i glazbenog revolucionara; kao skladatelja čudesne individualnosti. Za života je Johann Sebastian Bach bio cjenjeniji kao interpret nego kao skladatelj. Poslije smrti, rukopisi su razdijeljeni njegovim sinovima i glazba leipziškog kantora ubrzo je bila zaboravljena. U razdoblju od 1750. do 1800. nije tiskano niti jedno Bachovo djelo, a jedva da je koje izvedeno. Pozornost javnosti na njega je tek 1829. svrnuo Felix Mendelssohn izvedbom *Muke po Mateju*, točno sto godina nakon njezina nastanka. Nedugo zatim Bachova je glazba osvojila svijet. Ona prati glazbenike u njihovu odrastanju, svojom čudesnom ljepotom, kontemplativnošću i skladom trajno je nadahnula i izazov svima koji je dotiču. Max Reger nazvao je Bachov opus „alfom i omegom svekolike glazbe.“ Popis Bachovih djela sadržava oko 1100 naslova koji obuhvaćaju sve glazbene vrste baroknog doba (osim opere) i svaku je od tih vrsta Bach razvio do neslučenih vrhunaca. Njegova kasna djela izrazito složene polifone strukture snažno su utjecala na glazbeni izraz i skladateljski stil kasnijih naraštaja. Sest suita za violončelo, koje je Bach vjerojatno skladao za vrijeme boravka u Köthenu, između 1717. i 1723. godine, najpoznatije su i najčešće izvođene skladbe namijenjene solo violončelu. Sve su suite šestostavačne, počinju preludijem za kojim slijedi pet plesnih stavaka u duhu plesova različitih zemalja — njemački *Allemande*, francuski *Courante*, španjolski ples *Sarabanda*, zatim *Menuet* (tzv. galantni ples) i na kraju engleski ples *Gigue*. Iako slične po raspore-

du stavaka, svaka suita ima prepoznatljiv karakter. Druga je pomalo sjetna, podsjeća na melankolične plesne večeri zagasitih tonova. Za puno Bachovih djela nije potpuno jasno kojim su glazbalima namijenjena. No zahvaljujući jedinstvenoj glazbenoj tekstuiri, izražajnost i ljepota Bachove glazbe ne ovisi o boji glazbala koje ju izvodi, što je čini iznimno podatnom za preradu. Ne čudi stoga što gitaristi često posežu za Bachovim djelima namijenjenima violini ili violončelu. Obradu koju večeras slušamo potpisuje naš sjajan violončelist Valter Dešpalj, koji s dubokim razumijevanjem glazbenog teksta i zvukovnih osobina glazbala, prenosi Bachovu nadahnutu gudačku gestu u virtuozan gitaristički slog.

Franz Schubert (1797.–1828.)

Franz Schubert je stvarao u doba kada se bečka klasika pretakala u romantiku i bio je jedini veliki predstavnik novog romantičnog stila rođen u Beču. Samo je godinu i pol nadživio Beethovena, ali rodio se 27 godina poslije i pripadao je novom naraštaju. Umro je s nepune 32 godine, ali njegova je skladateljska ostavština nevjerojatno bogata. Glazbenu i opću naobrazbu stekao je u dječjačkom dvorskom konviktu u Beču, gdje su mu profesori među inima bili Ružička i Salieri. Konvikt je napustio potkraj 1813. Završio je pripravni učiteljski tečaj i postao pomoćni učitelj u očevoj školi. Tri godine nevoljko je radio taj posao. Najzad je odustao i počeo živjeti kao slobodni umjetnik, suočen s egzistencijalnim problemima i neimaštinom. Bio je jedan od rijetkih skladatelja koji nije javno nastupao kao dirigent ili instrumentalni virtuozi. Prvi uspjeh donijele su mu solo pjesme — napisao ih je nekoliko stotina, a prvo remek djelo toga žanra stvorio je sa samo 17 godina — bila je to pjesma *Gretchen za vretenom* na Goetheove stihove. U siječnju 1821. Joseph Huber pisao je svojoj nećakinji o sjajnom provodu na kućnom koncertu — to je prvi sačuvani dokument o čuvenim Schubertijadama. Posljednje tri godine života stvarao je grozničavom brzinom — piše *Veliku simfoniju u C-duru*, posljednje gudačke kvartete i mise, ciklus pjesama *Zimsko putovanje* — sve remek djela zreloga genija. U ožujku 1828. priređen je u Beču koncert s njegovim djelima — bio je to Schubertov najveći uspjeh u javnosti, koji mu je donio i nešto materijalne dobiti. Tek tada, nekoliko mjeseci prije smrti, mogao je kupiti klavir. Tijekom posljednjih sedam godina Schubertova života u Beču je tiskano oko stotinu skladateljevih djela — naizgled puno, ali to su uglavnom bile solo pjesme i kraće glasovirske skladbe. Schubert, naime, nije doživio objavljivanje niti jednog svog orke-